

Den vedvarende forringelse af Europas kyster truer levestandarderne i Europa

Det er meget attraktivt at bo ved havet. Folk betragter kysterne som et uforanderligt aktiv, men alligevel fortsætter de skadelige og uoprettelige ændringer af økosystemerne ved kysterne med uformindsket styrke. De foreliggende oplysninger om tendenserne viser, at ændringerne i arealanvendelsen i kystområderne overgår dem, der kan ses andre steder, f.eks. vokser omfanget af belagte overflader langs Europas kyster i en takt, som er en tredjedel hurtigere end i områder inde i landet. Disse ændringer er vidtrækkende og skyldes af en række faktorer – demografiske forandringer, økonomisk omstrukturering, højere levestandarder og mere fritid og globale handelsmønstre. I mange kystregioner har disse faktorer forårsaget hurtige forandringer, som drastisk har ændret den potentielt langsigtede levedygtighed af kystøkosystemerne og de præstationer, disse systemer leverer. Det er i stigende grad sandsynligt, at de nuværende påvirkninger af økosystemerne ved kysterne fremover vil blive forværret af klimaændringer.

Kystøkosystemerne leverer en lang række præstationer til samfundet. De omfatter forsyningstjenester såsom forsyning med fødevarer, brændselstræ, energiressourcer og naturprodukter samt kulturelle tjenester (adspredelsesmuligheder) såsom turisme og fritid. Økosystemerne ved kysterne byder endvidere på betydelige regulerings- og hjælpetjenester f.eks. kystlinjestabilisering og stødpudefunktion mod naturrisici eller afgang af forurenede vand. Da kysterne i stigende grad varetager en 'gateway'-funktion inden for global handel og logistik, er de blevet mere og mere udviklede, og økosystemerne er følgelig blevet forringet.

Disse tendenser er vigtige, fordi sådanne tjenester udgør en væsentlig andel af kystzonernes samlede økonomiske værdi. Europas biologiske marine ressourcer er f.eks. i vidt omfang afhængige af kystzonernes kvalitet. Hvis der opstår forstyrrelser i disse naturlige funktioner, vil forringelsesprocessen gradvis accelerere og gøre enhver mulig indsats fra samfundets side vanskelig. Disse naturlige funktioner kan ikke erstattes af teknologi.

Trods en vis succes er de fleste kystregioner økonomisk set blandt de mindst udviklede områder i EU. I 1996 var 19 ud af de dengang 25 ugunstigt stillede områder i EU-15

kystregioner, og det er fortsat et betydeligt problem i dag i det udvidede EU-25. Små øer er især berørt af sociale og økonomiske problemer (f.eks. migration og mangel på økonomisk infrastruktur).

Udviklingen på kysterne har hidtil bygget på økonomisk omstrukturering. Dette er hovedsagelig blevet opnået via turisme og det hermed forbundne byggeboom, navnlig i middelhavs- og atlantehavsregionen. I andre regioner har man prioriteret den økonomiske omstrukturering af fiskerierhvervet som følge af det drastiske fald i fiskebestandene. Stigninger i antallet af havne og mængden

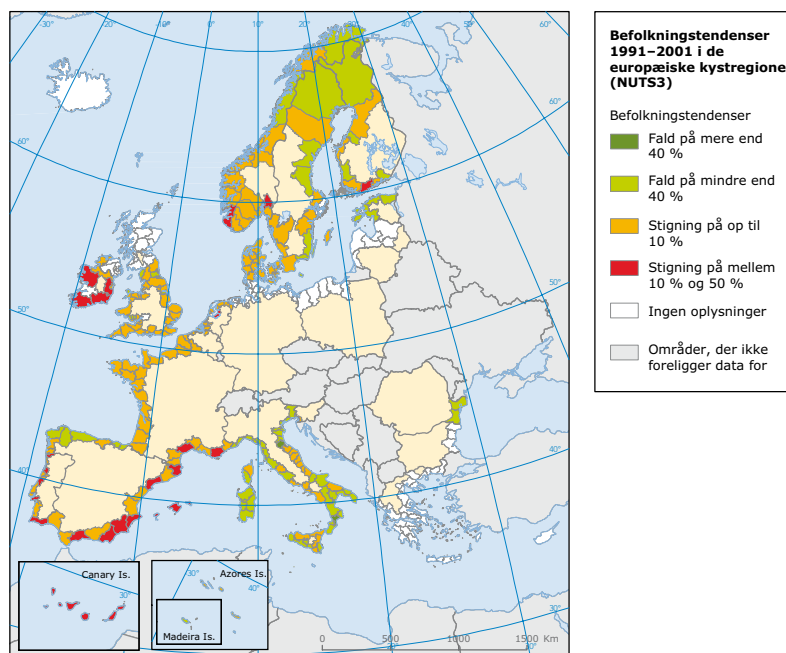
af maritim transport har også ført til, at kysterne er begyndt at blive logistiske platforme.

Samtidigt påvirker udbredelsen af bymæssig bebyggelse, ferie- og havnebyggeri og akvakultur direkte økosystemerne. Påvirkningen fra disse faktorer rækker langt ud over de direkte indvirkninger fra forurening, sedimentering og ændringer i kysternes dynamik. Destruktiv fiskeripraksis, nedfiskning af havbunden langs kysterne, klimaændringer og stigninger i havvandstanden er også betydelige trusler mod kysthabitater såsom ekstensive landbrugsjorde, vådområder og søgræsbevoksninger.

Hertil kommer, at befolkningstætheden i kystregionerne gennemsnitligt er 10 % højere end den tilsvarende tæthed inde i landet. I visse lande er dette tal helt oppe på 50 %. Endnu mere foruroligende er det, at omdannelsen af naturområder på kysten til menneskeskabte kunstige overflader vokser i en takt, som er endnu større end væksten i befolkningstætheden. Som følge af, at disse ændringer er uoprettelige, betragtes de som en af de vigtigste trusler mod kystzonernes bæredygtighed. Boligbebyggelse (i mange områder for det meste sekundære boliger), tjenester og rekreation er de vigtigste faktorer, som tegner sig for 61 % af den samlede anvendelse af kystland til kunstige overflader.

Tidligere blev de fleste kystområder betragtet som perifere. I dag anses

Befolkningstendenser mellem 1991 og 2001 i de europæiske kystregioner

Kilde: EEA, 2006, baseret på folketællingen i 1991 og 2001, Eurostat.

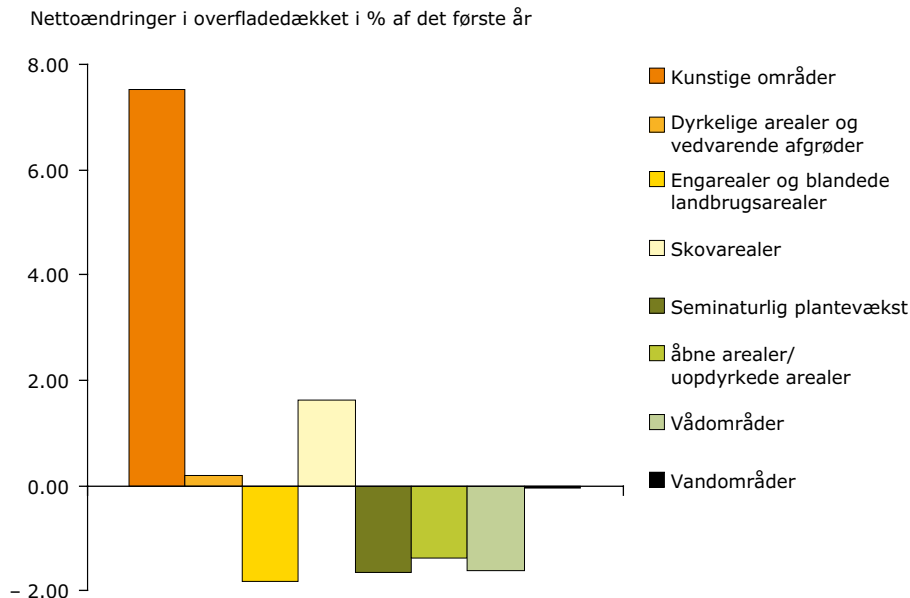
flere og flere kystzoner dog som de bedste områder til udstykning. Der er mange kystzoner i Europa, hvor andelen af menneskeskabte overflader overstiger 45 % af kyststrækningens samlede areal (dvs. op til 1 km fra kystlinjen). De mest intensivt udnyttede arealer findes i Middelhavets kystzoner (Frankrig, Spanien og visse dele af Italien). Hele den franske atlantehavskyst er også tæt befolket i lighed med de spanske atlantehavsregioner (Baskerlandet og Huelva) og betydelige kyststrækninger i Portugal. Mange af kysterne langs Nordsøen er også intensivt bebygget (Nederlandene og Belgien).

De højere levestandarder i hele EU, liberaliseringen af de europæiske luftruter,

den heraf følgende stigning i antallet af lavprisselskaber og udbygningen af transeuropæiske vej- og jernbaneforbindelser har i høj grad øget europæernes mobilitet og især deres adgang til kystområderne. Stigningen i personlige indkomster betyder endvidere, at flere mennesker investerer i ferieboliger, især i kystområderne, både fordi de er gode investeringer og giver nye fritidsmuligheder. Etableringen af faciliteter og tjenester til støtte for ferieboligejere og turister (f.eks. hoteller, vandlande, golfbaner og gokartbaner) betyder, at mange kystområder nu er ved at miste deres lokale identitet.

Kystregionerne står over for en yderligere trussel som følge af klimaændringerne.

Ændringer i overfladedækket inden for de 10 km kystzone i 17 europæiske lande, 1990–2000

Kilde: EEA, 2006.

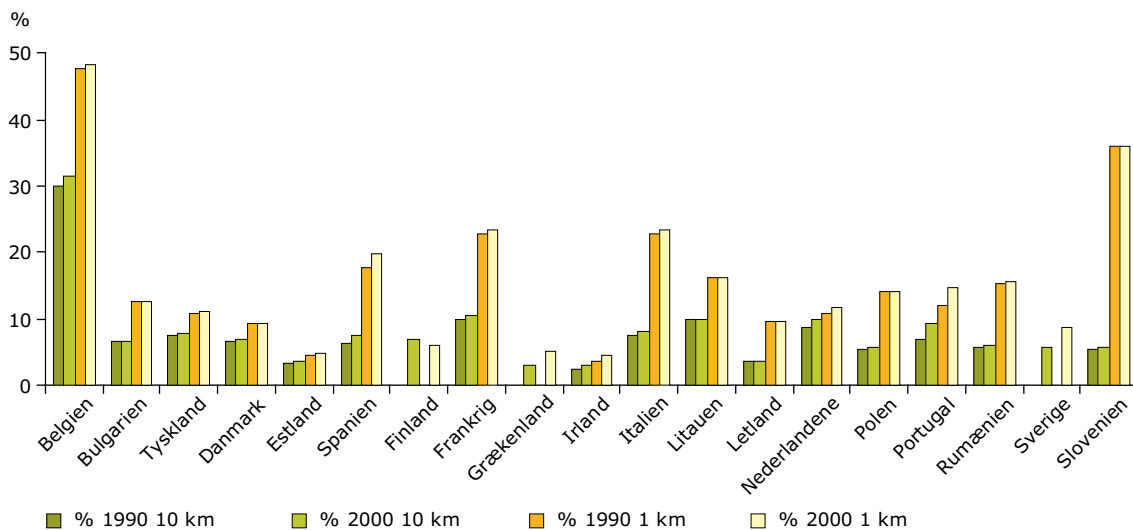
De forskellige ovennævnte ikke-klimatiske belastninger har allerede haft negativ indvirkning på kystøkosystemernes langsigtede levedygtighed og dermed deres evne til at klare de yderligere belastninger som følge af klimaændringerne.

De største europæiske floders overløbsbassiner er allerede i udstrakt grad gået tabt til udstykning og bebyggelse (f.eks. Rhinen, Elben og Po-floden). For lavtliggende engdrag ved kyster har der også kunnet iagttages en tilsvarende hurtig

udviklingstakt med en stigning på 1 900 km² i de belagte overflader mellem 1990 og 2000. Denne tendens viser ikke tegn på at ville ophøre. Som følge heraf opleves der i mange kystområder et såkaldt 'coastal squeeze'. 'Coastal squeeze' er når bygninger og infrastruktur både spreder sig til og vokser tættere på kystlinjen på bekostning af de naturlige systemer, der normalt fungerer som stødpuder mellem hav og land. Dette pres øger kystområdernes sårbarhed over for klimaændringer og stigninger i havvandstanden, især under ekstreme hændelser såsom stormfloder.

Forbedring af kystzoneforvaltningen, navnlig med hensyn til fysisk planlægning, kan potentielt mindske kystregionernes sårbarhed over for konsekvenserne af klimaændringerne. Der udarbejdes nu nationale strategier for tilpasning til klimaændringer i flere lande,

Bebyggede områder i kyststrækningen på 0–1 km i forhold til hele kystzonen på 10 km, 1990–2000

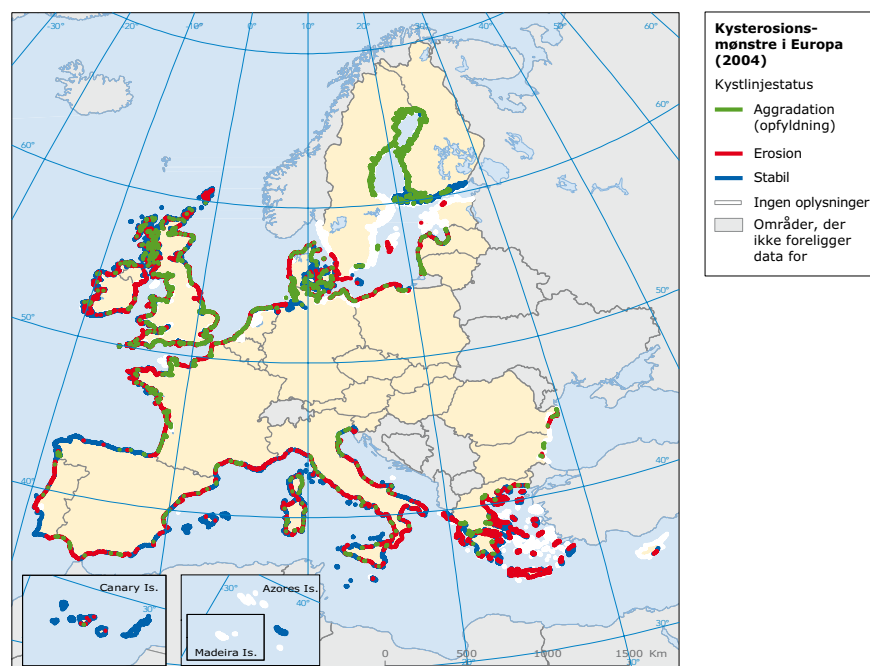
Kilde: EEA, 2006.

som giver klar vejledning i, hvordan kysternes naturlige evne til at rette sig igen forøges, og hvordan bæredygtigheden forbedres. F.eks. underbygger princippet om kontrolleret tilbagerykning, der tager sigte på at mindske samfundsmiljøsystemernes sårbarhed over for virkningerne af klimaændringer, på en tilfredsstillende måde grundtanken om integreret kystforvaltning.

Siden 1995 har bekymringerne over de europæiske kystlinjers tilstand ført til en række EU-initiativer, som bygger på begrebet integreret kystzoneforvaltning (ICZM). Med ICZM tilstræbes det at afbalancere udviklingsbehovene med beskyttelsen af de selv samme ressourcer, som underbygger kystområdernes økonomi. Det specifikke mål med EEA's arbejde er at bidrage til gennemgangen i

2006 af Europa-Parlamentets og Rådets henstilling om gennemførelse af integreret kystzoneforvaltning (2002/413/EC). Den europæiske marine strategi retter sig også mod kyster ved at fremme en økosystembaseret løsningsmodel og foreslå marine regioner. EU er også gået i gang med at udarbejde en maritim strategi. Udarbejdelsen af alle disse nye strategier kan potentielt bidrage til at forbedre den integrerede forvaltning af kysterne og deres økosystemer. En central målestok for succes bliver udfordringen af sammenhængende foranstaltninger på tværs af disse strategier og gennemførelsen af dem via forbedrede styringsmekanismer.

Kysterrosionsmønstre i Europa, 2004

Kilde: EEA, 2006, baseret på EuroSION, 2004.

Referencer

EEA (2006), *The changing faces of Europe's coastal areas*, EEA's rapport nr. 6/2006, Det Europæiske Miljøagentur, København.

European Environment Agency
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Enquiries: eea.europa.eu/enquiries

Publications Office

ISBN 92-9167-852-X

9 789291 678525

